

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιγραφές Πάρου

Ἡ δημοσίευση τῶν ἐπιγραφῶν γίνεται στὸ πλαίσιο τῆς μελέτης καὶ τῆς σύνταξης καταλόγου τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου Πάρου, ποὺ ἐκπονεῖται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπιγραφικὴ Ἑταιρεία.¹

1. ΜΠ 1875. Ἐπιτύμβια πλάκα (ὀρθοστάτης) λευκοῦ μαρμάρου ἑλλιπῆς ἀριστερά. Τὶς σωζόμενες πλευρὲς τῆς ἐνεπιγραφῆς ἐπιφάνειας περιτρέχει διακοσμητικὴ περιταίνια. Ἐξαιτίας τῆς μορφῆς (ὀρθοστάτης) θὰ μπορούσε νὰ ἦταν οἰκοδομημένη σὲ ἐπιτύμβιο μνημεῖο. Ὡστόσο, φαίνεται ὅτι ἦταν ἰδρυμένη σὲ βάση, καθὼς στὶς πλευρὲς ποὺ σώζονται δὲν ὑπάρχει ἀναθύρωση. Ἀγνώστου προελεύσεως. Ὁ τόπος ἰδρύσεώς της θὰ ἦταν πιθανώτατα τὸ νεκροταφεῖο τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων στὴ θέση Βίτζι τῆς Παροικιάς, ποὺ ἦταν σὲ χρῆση ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 8ου αἰ. π.Χ. ἕως τὸν 3ο-4ο αἰ. μ.Χ.² Φυλάσσεται στὴν αὐλὴ τοῦ Μουσείου, παρὰ τὸν δυτικὸ τοῖχο τοῦ περιβόλου. Εἰκ. 1, 2.

ῥΥψ. 0,725 μ., πλ. (σωζ.) 0,567 μ., πᾶχ. 0,125 μ.

ῥΥψ. γραμμ. 0,015-0,024 μ.

Τέλη τοῦ 6ου/ἀρχῆς τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

Αἰνέτη Βωλλίονι.

Βωλλίονι = Βουλλίονι ἢ Βολλίονι· ἡ ἐπιγραφή εἶναι χαραγμένη στὸ παριακὸ ἀλφάβητο (C=B· Ω=Ο, ΟΥ· Γ=Λ· Ο=Ω).

Τὸ ὄνομα Αἰνέτη (< αἰνέσαι, αἰνετός)³ μαρτυρεῖται μία φορὰ ἀκόμη, στὸν δωρικὸ τύπο Αἰνέτα, σὲ ἀρύβαλλο τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων ἀπὸ τὴν Κόρινθο (c. 610-590 π.Χ.), βλ. *LGPN* III.A s.v. Τὸ ἀρσενικὸ Αἰνετος εἶναι κοινὸ ὄνομα, βλ. *LGPN* I καὶ III.A s.v.

Εὐχαριστῶ πολὺ τὴν Ἔφορο Ἀρχαιοτήτων ἐ.τ. κ. Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου γιὰ τὴν ἄδεια δημοσίευσης τῶν ἐπιγραφῶν. Ὁ Ἄγγελος Π. Ματθαίου μὲ παρεκίνησε καὶ μὲ βοήθησε στὴν μελέτη τους. Τὸν εὐχαριστῶ θερμά. Πολλὲς εὐχαριστίες ὀφείλω καὶ στὴν Ἐπιμελήτρια Ἀρχαιοτήτων κ. Ζώζη Παπαδοπούλου καὶ στὴν ἀρχαιολόγο κ. Δήμητρα Σταθάκη γιὰ τὴν βοήθεια ποὺ μοῦ προσέφεραν.

1. Βλ. Ἀ. Π. Ματθαίου, Τρεῖς ἐπιγραφές Πάρου, *HOPOS* 10-12 (1992-98) 424. Στὴν σύνταξη τοῦ καταλόγου συμμετέχουν ἀπὸ τὸ 2012 καὶ τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας Ζώζη Παπαδοπούλου καὶ Δήμητρα Σταθάκη.

2. Γιὰ τὸ νεκροταφεῖο, βλ. Photini N. Zaphiropoulou, Recent Finds from Paros, στὸ Maria Stamatopoulou, Marina Yeroulanou (eds.), *Excavating Classical Culture: Recent Archaeological Discoveries in Greece*, *BAR International Series* 1031, *Studies in Classical Archaeology* I, Oxford 2002, 283-284.

3. Βλ. F. Bechtel, *Die historischen Personennamen des Griechischen bis zur Kaiserzeit*, Halle 1917, 25-26, στὸ ἐξῆς Bechtel, *HPN*.

Τὸ ὄνομα Βουλλίων (< βουλή, βλ. Bechtel, *HPN* 98-100, ειδικὰ σ. 100) εἶναι ἀμάρτυρο στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου. Μαρτυρεῖται ὁμως στὴν Θεσσαλία περὶ τὸ 190 π.Χ., βλ. *LGNP* III.B, s.v. Βουλίων, καὶ στὴν Ἡράκλεια τοῦ Πόντου τὸν 4ο αἰ. π.Χ., βλ. *LGNP* V.A, s.v. Βουλίων. Ὁ τύπος Βολλίων μαρτυρεῖται στὴν Ταυρικὴ Χερσόνησο κατὰ τὸν 4ο καὶ τὸν 3ο αἰ. π.Χ., βλ. *LGNP* IV, s.v.

Στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ἀπαντῶνται τὰ ὁμόρριζα Βουλίας, Βούλος καὶ Βούλων, βλ. *LGNP* I, s.vv. Ἀπὸ τὴν Πάρο κατάγεται ὁ γλύπτης Βούλις, ποὺ ἔδρασε περὶ τὰ μέσα τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., βλ. O. Rubensohn, *Parische Künstler, JDAI* 50 (1935) 49-50· τὸ ὄνομα Βούλις μαρτυρεῖται στὴν Πάρο καὶ σὲ τιμητικὴ ἐπιγραφή τοῦ 1ου αἰ. π.Χ./1ου αἰ. μ.Χ., βλ. *IG* XII 5, 289.

Ὁ τάφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦταν ἰδρυμένη ἡ πλάκα, ἀνῆκε στὸν Βο(υ)λλίωνα, ὅπως δηλώνει ἡ κατὰ δοτικὴ ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματός του. Ἡ Αἰνέτη ἦταν πιθανῶς ἡ σύζυγός του, ἡ ὁποία φρόντισε γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ μνήματος.

Ὁ τύπος αὐτὸς τῶν ἐπιτύμβιων ἐπιγραφῶν, κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου ποὺ ἐπεμελήθη τὴν ταφή καὶ τὴν κατασκευὴ τοῦ μνημείου ἐκφέρεται σὲ ὀνομαστικὴ πτώση, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη τὸ μνημεῖο, σὲ δοτικὴ, ἀπαντᾶται συχνὰ στὰ ἐπιτύμβια ἐπιγράμματα. Γιὰ τοὺς ἀρχαίκοις χρόνους, βλ. λ.χ. ἀπὸ τὴν Πάρο, τὸ ἐπίγραμμα στὸ μνημεῖο τῆς ἀδελφῆς τοῦ Πυθῶνακτος, *IG* XII 5, 298 (Jeffery, *LSAG* 296, 305, ἀρ. 36, Hansen, *CEG* 156, c. 475?): [τῆιδ]έ με Πυθῶναχος ἥο Μ[ε - - ἐπέθηκε | μν]ῆμα κασιγνήτηι παρθ[ένωι - | -] θυγατρὸς ἀρ[- -].⁴ ἀπὸ τὴν Θάσο, *IG* XII 8, 398 (Jeffery, *LSAG* 307, ἀρ. 68, πίν. 58, Hansen, *CEG* 161, c. 500-490?): ἡ καλὸν τὸ μῆμα [πα]|τῆρ ἔστησε θανόσ[ηι] | Λεαρέτη· οὐ γὰρ [ἔτ]ιι ζῶσαν ἐσοφσόμ[εθα]· ἀπὸ τὴν Ἀρκεσίνη τῆς Ἀμοργοῦ, *IG* XII 7, 142 (Jeffery, *LSAG* 304, 412, ἀρ. 20, πίν. 56, c. 525-500?): Σταφυλὶς μῆμα | ἔστησεν ἀδελ|φῆι Ἀλ[ε]ῆσοι· ἀπὸ τὴν Σίκινο, Jeffery, *LSAG* 322, 324, ἀρ. 27, πίν. 62, Hansen, *CEG* 165 (7ος αἰ. π.Χ.): Ἀντίδο[τος - | - αὐτὸς] καὶ παῖδες Πα|σιδίφοι· τὸ δὲ σᾶμ' Εὐνοῖς ἔστασε, καλὸν κεχαρ|ισμένον ἔργον.

Ὡστόσο, στὶς μὴ ἔμμετρες ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων ὁ τύπος αὐτὸς τῆς ἀναγραφῆς δὲν εἶναι ἰδιαίτερα συχνός· πρβλ. ἀπὸ τὴν Θήρα, *IG* XII 3, 763 (Jeffery, *LSAG* 323, ἀρ. 4, τέλη τοῦ 7ου αἰ. π.Χ.): Πρακσίλαι με Θ|ηαρύμαφο|ος ἐποίη· ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ, *IG* I³ 1276 (c. 510-500? π.Χ.): Ἀντιγένει : Παναίσχες ἐπ|έθηκεν καὶ *IG* I³ 1257 (c. 510? π.Χ.): Λυσέαι ἐνθάδε σῆ|μα πατέρ Σέμον ἐπ|έθηκεν. Στὴν νέα ἐπιγραφή ἀπαντᾶται ἡ πλέον συνεπτυγμένη μορφή αὐτοῦ τοῦ τύπου, καθὼς δὲν ἀναγράφεται τὸ ρῆμα, λ.χ. ἐπέθηκεν, παρὰ μόνον τὰ δύο ὀνόματα· τοῦ ἐπιμεληθέντος τὴν ταφή καὶ τὸ μνημεῖο στὴν ὀνομαστικὴ, καὶ τοῦ νεκροῦ στὴν δοτικὴ.⁵

4. Τὴν ἐπιγραφή ἐνότισε ἐκ νέου ἡ κ. Ζώζη Παπαδοπούλου στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφικῆς Ἑταιρείας γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ τῶν ἐπιγραφῶν τῆς νήσου ποὺ λανθάνουν, βλ. *Δελτίον*, Φεβρουάριος 2011 στὸ www.greekepigraphicsociety.org.gr.

5. Ἡ ἀναγραφὴ μόνον τοῦ ὀνόματος τοῦ νεκροῦ σὲ δοτικὴ πτώση ἀποτελεῖ ἀπλούστερο τύπο τῶν ἐπιτύμβιων ἐπιγραφῶν· βλ. λ.χ. τὶς ἐπιτύμβιες στήλες ἀπὸ τὴν Φαιστό, *I.Cret.* I, xxiii 7 (5ος/4ος αἰ. π.Χ.): Ἀντιφάνε[ι], καὶ 8-15 (3ος-2ος αἰ. π.Χ.)· πρβλ. καὶ τὸν τύπο τῆς ἐμπρόθετης (ἐπι) ἐκφορᾶς τοῦ ὀνόματος τοῦ νεκροῦ σὲ πτώση δοτικὴ, ποὺ εἶναι συνήθης στὶς ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς δυτικῆς Φωκίδος, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίκοις χρόνους, βλ. λ.χ. *IG* VII 586, 589-609. Γιὰ τὸν τύπο ἐπὶ τῶι δεῖνι, βλ. P. M. Fraser, T. Rönne, *Boeotian and West Greek Tombstones*, Lund 1957, 92, σημ. 1 καὶ 98, σημ. 53. Γενικὰ γιὰ τὴν χρῆση τῆς δοτικῆς στὶς ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές, βλ. καὶ A. Wilhelm, *Beiträge zur griechischenkunde*, Wien 1909, 66-67, ἀρ. 55.

2. ΜΠ 1876. Τὸ δεξιὸ τμήμα τῆς ἐπίστευσης βάσεως ἐπιτύμβιου μνημείου. Εἶναι ἐλλειπὲς πίσω, δεξιὰ καὶ στὸ κάτω ἥμισυ τῆς πρόσθιας πλευρᾶς. Στὴν ἄνω πλευρὰ μιὰ λειασμένη ταινία (πλ. 0,10 μ.) διατρέχει τὸ πρόσθιο τμήμα τῆς, σ' ὀλόκληρο τὸ πλάτος τῆς ἐπίστευσης· ἡ ὑπόλοιπη ἐπιφάνεια εἶναι ἀδρὰ ἐπεξεργασμένη καὶ βρίσκεται κατὰ 0,045 μ. χαμηλότερα ἀπὸ τὸ λειασμένο τμήμα. Ἡ κάτω πλευρὰ εἶναι ἐπίσης ἐπεξεργασμένη με χοντρὸ βελόνι. Στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ φέρει ἀναθύρωση γιὰ τὴν σύνδεση με ὁμοιο λίθο, στὸν ὁποῖο ἀναγραφόταν τὸ ἀριστερὸ ἐλλεῖπον τμήμα τῆς ἐπιγραφῆς. Στὰ δεξιὰ φαίνεται ὅτι δὲν συναρμοζόταν καὶ τρίτος λίθος, ὅπως ὑποδεικνύει τὸ σωζόμενο κενὸ στὰ δεξιὰ τοῦ πρώτου στίχου τῆς ἐπιγραφῆς. Ὁ λίθος ἀποτελοῦσε πιθανῶς τὴν ἀνώτερη βαθμίδα κρηπιδώματος ἢ τὴν ἐπίστεψη βάθρου. Στὴν ἀδρὰ ἐπεξεργασμένη ἐπιφάνεια τῆς ἄνω πλευρᾶς ἐδραζόταν μᾶλλον λίθινη σαρκοφάγος· πιθανῶς ἢ εὑρεθεῖσα τὸ 1960 στὰ ΒΑ. τῆς Παροικιάς, στὴν περιοχὴ τοῦ κύριου νεκροταφείου τῆς πόλης. Ἡ σαρκοφάγος χρονολογεῖται στὸν 5ο αἰ. π.Χ. καὶ εἶναι πιθανὸ νὰ εἶχε ξαναχρησιμοποιηθεῖ ἐπάνω σὲ κρηπίδωμα τῶν ὕστερων ρωμαϊκῶν χρόνων.⁶ Ὁ τόπος εὑρέσεως τοῦ λίθου εἶναι ἄγνωστος. Πιθανώτατα θὰ εἶχε ἰδρυθεῖ στὸ νεκροταφεῖο τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων στὰ ΒΑ. τῆς Παροικιάς, ὅπου βρέθηκε καὶ ἡ σύγχρονή του σαρκοφάγος. Φυλάσσεται στὴν αὐλὴ τοῦ Μουσείου, παρὰ τὸν δυτικὸ τοῖχο τοῦ περιβόλου. Εἰκ. 3, 4.

ῴψ. 0,17 μ., πλ. (σωζ.) 0,922 μ., βάθ. (σωζ.) 0,475 μ.

ῴψ. γραμμ. 0,024-0,033 μ.

1ο ἥμισυ τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

[X - υ - υ - X μ] νῆμ' ἔθηκ' Ἐχεσθένης
 [X - υ - υ - X - υ] Ε[.]' ξ Μ Ε Μ Μ[.] Ε Μ
 - - - - - ? - - - - -

2 ἰ σώζεται τὸ ἄνω τμήμα καθέτου κεραίας· Ε διακρίνεται ἡ ἀπόληξη τῆς ἄνω ὀριζοντίου κεραίας. Μ Ε Μ· ἐὰν πρόκειται γιὰ τὸ μόριο μέν,⁷ τότε εἶναι ἐξαιρετικὰ πιθανὴ ἢ ὑπαρξὴ τουλάχιστον ἐνὸς ἀκόμη στίχου.

Τὸ ἐπίγραμμα ἔχει συντεθεῖ σὲ ἰαμβικὸ τρίμετρο. Ὁ Ἐχεσθένης ἐπιμελήθηκε τὴν ταφὴ τοῦ συγγενοῦς του καὶ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἐπιτύμβιου μνημείου. Ἡ φροντίδα τῶν ζώντων γιὰ τοὺς νεκροὺς συγγενεῖς δηλώνεται σὲ πλῆθος ἐπιγραμμάτων, βλ. λ.χ. ἀπὸ τὴν Πάρο, IG XII 5, 298 (Hansen, CEG 156, c. 475?), καὶ τὰ παραδείγματα ποὺ παρατίθενται στὸ λῆμμα ὑπ' ἀρ. 1.

[μ] νῆμ' ἔθηκ' Ἐχεσθένης· πρβλ. ἀπὸ τὴν Αθήνα, IG I³ 1229 (c. 510-500?): Ὁφσιος : ἡῖς ἀλόχο : Ἀφσυνθίε ΗΕΔΕ | θυγατρὸς : Οἰνάνθες : θῆκεν μνῆμα : | καταφθιμένες : IG I³ 1220 (c. 510-500?): [?] μνῆμα : ἐ[πὶ Ναυ]σι[κλεῖ] | με [π]ατέρ Κάλαισχος ἔϋϋ|θ[εκε]ν· Hansen, CEG 94.2-3 (c. 410-400): μνῆμα φίλη μήτηρ με Διειτρέφει ἐνθάδ' ἔθ|ηκεν καὶ Περικλεῖ φθιμένοιν Μητρίχη αἰνόμορος· ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια, Hansen, CEG 108.7-10 (c. 450?): Μνεσίθεος δ' ὄνυμα· καί μοι μνῆμ' ἐπέθεκε φίλε μέτερ Τιμ|αρέτε.

6. Βλ. Ν. Ζαφειρόπουλος, *ΑΔ* 16 (1960) [1962] Κεῖμ. 245· Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου, *Πάρος*, Αθήνα 1998, 83-84, εἰκ. 96.

7. Μέμ=μέν, βλ. λ.χ. IG I³ 1179.6: αἰθέρ μεμ φουχὰς ὑπεδέχσατο, σόμ[ατα δὲ χθόν] 10: ἄνδρας μεμ πόλις ἡέδε ποθεῖ καὶ δέ[μος Ἐρεχθέος] (432 π.Χ.).

Τὸ ὄνομα Ἐχεσθένης (ἔχω+σθένος) εἶναι κοινό. Στὴν Πάρο μαρτυρεῖται ὁ Φιλανδρίδης Ἐχεσθένους ποὺ ἀναγράφεται σὲ λόγον τῶν ἱεροποιῶν τῆς Δήλου τοῦ 269 π.Χ., βλ. *IG XI 2, 203 A 39, 95*. Ὁ ἴδιος καὶ οἱ ἀπόγονοί του τιμῶνται ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Δηλίους μὲ προξενία καὶ ὅλα τὰ ἀπορρέοντα προνόμια, ἐξαιτίας τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Φιλανδρίδου πρὸς τὸ ἱερόν καὶ τὸν δῆμον τὸν Δηλίων, βλ. *IG XI 4, 616* (μέσα τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.). Δὲν εἶναι ἀπίθανο ὁ Φιλανδρίδης νὰ εἶναι μακρινὸς ἀπόγονος τοῦ Ἐχεσθένους ποὺ μνημονεύεται στὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή.

3. ΜΠ 1361. Μικρὴ στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἑλλιπῆς κάτω. Φέρει ἐπίστεψη γείσου καὶ ἐπιστυλίου. Ἡ πίσω πλευρὰ εἶναι ἀδρὰ ἐπεξεργασμένη. Βρέθηκε στὶς 13 Ὀκτωβρίου 1997 στὴν Παροικιά, στὴ θέση Ἅγιος Παντελεῖμων, κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ οἰκοπέδου Σ. Αλιφιέρη.⁸ Εἰκ. 5.

ῚΨ. (σωζ.) 0,192 μ., πλ. (ἄνω) 0,209 μ., (κάτω) 0,212 μ., πᾶχ. 0,052 μ. ῚΨ. ἐπίστ. 0,03 μ., πλ. ἐπίστ. 0,221 μ., πᾶχ. ἐπίστ. 0,055 μ.

ῚΨ. γραμμ. 0,014 μ.

1ο ἡμισυ τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.

Στοιχ.

Εἰδοκρίτο τῶ Μ-
ήτιος· ἐνθάδε κ-
εἴνται αὐτὸς κ-
αὶ παῖδες κορι-
δίη τ' ἄλοχος.^{υυ}

Φαίνεται ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου τῆς ἐπιγραφῆς ἐπιχείρησε νὰ τὸ συνθέσει σὲ δακτυλικὸ ἐξάμετρο, χωρὶς ὥστόσο νὰ ὀλοκληρώσει τὴν προσπάθειά του.

Ἡ στήλη ἦταν ἰδρυμένη στὸν οἰκογενειακὸ τάφο τοῦ Εἰδοκρίτου, υἱοῦ τοῦ Μήτιος· ἐκεῖ βρισκόνταν θαμμένοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο, τὰ παιδιά του καὶ ἡ σύζυγός του.

Στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, τὸ ὄνομα Εἰδόκριτος (φεῖδος+κριτός, βλ. Bechtel, *HPN* 149, 264) μαρτυρεῖται δύο φορὲς στὴν Δῆλο, κατὰ τὸν 3ο αἰ. π.Χ., βλ. *LGPN I*, s.v.

Τὸ ὄνομα Μῆτις (< μῆτις, πρβλ. Bechtel, *HPN* 317) εἶναι ἀμάρτυρο· πρβλ. τὰ ὀμόρριζα Μήτιος, βλ. *Σούδα*, s.v. Ὁμηρος ὁ ποιητής... ὡς δὲ Χάραξ ὁ ἱστορικός, Μαίονος ἢ Μητίου καὶ Εὐμήτιδος μητρός· Μήτικος στὴν Χίο (?4ος αἰ. π.Χ.), βλ. *LGPN I*, s.v., Μητίων στὴν Ἐφεσο (τέλη τοῦ 2ου αἰ. π.Χ.), βλ. *LGPN V.A*, s.v., Μητίας στὶς Θεσπιές (αὐτοκρ. χρόνοι), βλ. *LGPN III.B* s.v., καὶ τὰ ὀμόρριζα ὡς πρὸς τὸ πρῶτο συνθετικὸ τους Μητικῆς στὴν Ἄνδρο (αὐτοκρ. χρόνοι), Μήτικλος στὴν Χίο (4ος καὶ 3ος αἰ. π.Χ.) καὶ Μητίοχος στὴν Ἀμοργό, τὴν Χίο καὶ τὴν Κρήτη, βλ. *LGPN I*, s.vv.

8. Γιὰ τὴν ἀνασκαφὴ, βλ. Γ. Κουράγιος, *ΑΔ* 53 (1998) [2004] Β'3, Χρον., 792-794, πίν. 325β, 326-τοῦ ἴδιου, *ΑΔ* 54 (1999) [2006] Β'2, Χρον., 788-794· τοῦ ἴδιου, Πάρος. Ἱστορικὰ καὶ τοπογραφικά, *Παριανὰ* 102 (2006) 280-284.

Εἰδοκρίτο τῷ Μήτιος· γιά τήν χρήση τοῦ ἄρθρου πρὸ τοῦ πατρωνυμικοῦ στίς ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές τῆς Πάρου, βλ. *IG XII 5*, 298.1 (c. 475?): [τῆιδ]έ με Πυθῶναχς ἡο Μ[ε - - ἐπέθηκε]· Ἐφάλου [- -] τοῦ Κτησιφ[- -] (πρὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ πάππου τοῦ νεκροῦ, 2ος/1ος αἰ. π.Χ.)·⁹ 356 (1ος αἰ. π.Χ./1ος αἰ. μ.Χ.): Μελιτίου | τῆς Ἑγίου· 369 (?2ος/1ος αἰ. π.Χ.): Ἐπαινέτου | τοῦ Ἐπικύδου, Ἐπικύδου | τοῦ Ἐπικύδου· 376 (1ος αἰ. π.Χ./1ος αἰ. μ.Χ.): Πρωτοῦς | τῆς Ἀρχελάου καὶ 379 (τέλη τοῦ 2ου αἰ. π.Χ.): Πρωσ[θέν]ου (*sic*) | τοῦ Πραξικλέους.

κοριδίη ἄλοχος· πρβλ. Ὁμ., *Ἰλ.* Η 392: κουριδίην δ' ἄλοχον Μενελάου κυδαλίμοιο | οὐ φησιν δώσειν· Τ 298: Βρισηῖς... εἶπε... ἀλλά μ' ἔφασκες Ἀχιλλῆος θείοιο κουριδίην ἄλοχον θήσειν· *IG V 1*, 724.5-6 (Σπάρτη, 3ος/2ος αἰ. π.Χ.): νῦν δέ νιν Ἀρκαδίας ἀπὸ πατρίδος ὧδε θανόντα | κουριδία Τιμῶ τύμβωι ἔκρυψε ἄλοχος.

4. ΜΠ 853. Ἐπιμήκης λίθος λευκοῦ μαρμάρου συγκολλημένος ἀπὸ δύο τεμάχια. Λείπει τμήμα τῆς πρόσθιας καὶ τῆς πίσω πλευρᾶς· οἱ παλινὲς πλευρὲς εἶναι μερικῶς ἀπολαξευμένες. Στὴν κάτω ἐπιφάνεια ὑπάρχει κυκλικὴ ὀπή ποῦ δημιουργήθηκε κατὰ τὴ δευτέρη χρήση τοῦ λίθου. Ὅλες οἱ πλευρὲς, πλὴν τῆς ἐνεπίγραφης, φέρουν ἀδρὴ ἐπεξεργασία. Ἀγνώστου προελεύσεως. Παραδόθηκε στίς 17 Σεπτεμβρίου 1968 ἀπὸ τὸν κ. Γεώργιο Καλακῶνα τοῦ Ἰωάννου. Εἰκ. 6.

Ὶψ. 0,086 μ., πλ. 0,30 μ., βάθ. 0,155 μ.

Ὶψ. γραμμ. 0,028(Ο)-0,03(Τ, Ι) μ.

2ο ἡμισυ τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

Στοιχ.

ἱερὸν Διὸς

Καταιβάτεω.

Ἡ ἐπιγραφή δὲν εἶναι χαραγμένη στὸ παριακὸ ἀλφάβητο. Καταιβάτεω· διακρίνεται τὸ ἄνω ἀριστερὸ τμήμα τῆς καμπύλης τοῦ Ω.

Γιὰ τὴν κατάληξη -εω τῆς γενικῆς ἐνικοῦ τῶν πρωτοκλίτων ἀρσενικῶν ὀνομάτων στὴν ἰωνικὴ διάλεκτο, βλ. C. D. Buck, *The Greek Dialects*, Chicago 1955, 38 (41.4), 87 (105.2).

Ὁρος τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Καταιβάτου.¹⁰ Ἡ μορφή τοῦ μνημείου, λιθόπλινθος μικρῶν διαστάσεων, καὶ ἡ ἀδρὴ ἐπεξεργασία τῶν πλευρῶν του δείχνουν ὅτι ὁ ὅρος ἦταν οἰκοδομημένος σὲ τοῖχο τοῦ ἱεροῦ· πιθανῶς σὲ κάποια γωνία ἢ στὴν εἴσοδο τοῦ περιβόλου, ἢ τοῦ ναοῦ.

Ὁ τόπος τῆς ἀρχικῆς χρήσης τοῦ ὄρου, ποῦ θὰ ὑπεδείκνυε καὶ τὴν θέση τοῦ ἱεροῦ, εἶναι ἄγνωστος. Ἡ λατρεία τοῦ Διὸς Καταιβάτου εἶναι γνωστὴ στὴν Πάρο ἀπὸ μία βάση στήλης τοῦ 1ου αἰ. π.Χ./1ου αἰ. μ.Χ., μὲ τὴν ἐπιγραφή Διὸς | Καταιβάτεω, βλ. *IG XII 5*, 233. Ἡ βάση

9. Ζώζη Δ. Παπαδοπούλου, Ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές Πάρου, *ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΝ* 1 (2012) 47, ἀρ. 3, εἰκ. 3.

10. Γιὰ τὸν Δία Καταιβάτην, βλ. W. H. Roscher, *Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*, 2, 1, Leipzig 1890-1897, 1000-1001, s.v.· A. B. Cook, *Zeus. A Study in Ancient Religion*, II 1, Cambridge 1925, 13-22.

βρέθηκε στους βόρειους πρόποδες τοῦ ὄρους Κουνάδος,¹¹ στήν περιοχή *Λειβάδια*, στήν θέση *Ρευματιά*, κοντά στήν οἰκία τοῦ Νικολάου Δραγάτη καί τόν ναό τῆς Κοίμησης τῆς Παναγίας. Εἶναι πιθανόν τὸ ἱερό τοῦ Διὸς Καταιβάτου νὰ ἦταν ἰδρυμένο στήν περιοχή τοῦ Κουνάδου.¹² Ἡ νέα ἐπιγραφή μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἱεροῦ ἤδη ἀπὸ τὸν 5ο αἰ. π.Χ. Ἡ λατρεία μαρτυρεῖται καί στήν ἀποικία τῆς Πάρου, τὴν Θάσο, στήν ἀγορὰ τῆς ὁποίας βρέθηκε μαρμάρινη βάση τοῦ 1ου(?) αἰ. π.Χ., μὲ τὴν ἐπιγραφή Διὸς Καταιβάτου.¹³

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Ἐπιγραφή ἀπὸ τὴν Ἀντίπαρο

Στις 6 Αὐγούστου 1995 ἐντόπισα στήν Ἀντίπαρο ἐνεπίγραφο λίθο πὸν χρησίμευε ὡς σκαλοπάτι στὸν προαύλειο χῶρο συγκροτήματος τουριστικῶν καταλυμάτων, ἰδιοκτησίας Δημητρίου Καράτζα. Πρόκειται γιὰ ἀνάθεση στὸν Ἀσκληπιὸν καί τὴν Ὑγίειαν. Προφανῶς τὸ μνημεῖο ἦταν ἰδρυμένο στὸ Ἀσκληπιεῖο¹⁴ τῆς Πάρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχονται καί ἄλλες ἀναθηματικὲς ἐπιγραφές, βλ. *IG XII 5*, 154-182. Στὴν Ἀντίπαρο μεταφέρθηκε πιθανῶς ὡς ἔρμα πλοιαρίου.

Ἐπιμήκης λίθος λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἀνάγλυφη ἐνεπίγραφη δέλτο (*tabula ansata*). Λεῖπει ἡ ἀριστερὴ, καί τμῆμα τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς του. Ἡ ἀριστερὴ λαβὴ τῆς δέλτου καί ἡ κάτω πλευρὰ τοῦ πλαισίου τῆς εἶναι ἀποκρουσμένες. Ἐπάνω ἀπὸ τὴ δεξιὰ λαβὴ σώζεται ἡ ἀπόληξη τῆς ἀριστερῆς λαβῆς μιᾶς δευτέρης δέλτου, παντελῶς ἐξειλημμένης. Ὁ λίθος ἦταν πιθανῶς οἰκοδομημένος σὲ τοῖχο. Εἰκ. 7, 8.

Μῆκ. (σωζ.) 0,93 μ., πλ. 0,30 μ., πᾶχ. 0,15 μ., μῆκ. δέλτου (χωρὶς τὶς λαβές) 0,445 μ., πλ. δέλτου 0,13 μ.

Ὑψ. γραμμ. 0,012-0,015 μ. Υ: 0,023 μ.

11. Βλ. O. Rubensohn, *Paros II. Topographie*, *AM* 26 (1901) 176, σημ. 1.

12. Στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους λατρευόταν ὁ Δίας μὲ τὴν ὑπόσταση τοῦ Ὑπάτου, βλ. *IG XII 5*, 183 (F. Sokolowski, *Lois sacrées des cités grecques*, Paris 1969, 203, ἀρ. 109, 5ος αἰ. π.Χ.): [ἴ]ρος Ὑπάτο· ἀ[τε|λ]έστοι οὐ θέμ|[ι]ς οὐδὲ γυναι|[κ]ί.

13. Βλ. *IG XII, Suppl. 406*· J. Pouilloux, *Recherches sur l'histoire et les cultes de Thasos I. De la fondation de la cité à 196 avant J.-C., Études thasiennes*, III, Paris 1954, 329, πίν. 39, 3.

14. Γιὰ τὸ Ἀσκληπιεῖο, βλ. O. Rubensohn, *Paros III, Pythion und Asklepieion*, *AM* 27 (1902) 199-238, πίν. IX-XI· Danièle Berranger, *Recherches sur l'histoire et la prosopographie de Paros à l'époque archaïque*, Clermont-Ferrand 1992, 104-105.

Ἐπιγραφές Πάρου

Τέλη τοῦ 2ου/ἀρχές τοῦ 1ου αἰ. π.Χ.

Διομήδης Διομήδους καὶ Μν-
ασέας καὶ Καλλίπολις ὑπὲρ
τοῦ υἱοῦ Διομήδους Ἀσκληπι-
ῶι ἔ και [ϐ] Ὑγίεια.

Τὸ ὄνομα Διομήδης εἶναι κοινό. Στὴν Πάρο μαρτυρεῖται σὲ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή τῆς ἴδιας ἐποχῆς (2ου/1ου αἰ. π.Χ.), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ ζά[κο]ρος Διομήδης [Δ]ιομήδου ἀνέθεσε στοὺς θεοὺς.¹⁵ Πρόκειται πιθανῶς γιὰ τὸν Διομήδην Διομήδους ποὺ μνημονεύεται στὴν νέα ἐπιγραφή.

Τὸ ὄνομα Μνασέας εἶναι ἐπίσης κοινό. Στὴν Πάρο μαρτυρεῖται ἄλλες τρεῖς φορές, κατὰ τὸν 2ο αἰ. π.Χ. καὶ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, βλ. *LGPNI*, s.v.

Στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, τὸ ὄνομα Καλλίπολις μαρτυρεῖται ἐπὶ γυναικός, στὴν Νάξο, τὸν 1ο/2ο αἰ. μ.Χ., βλ. *IG XII 5*, 92· ἐπὶ ἀνδρὸς μαρτυρεῖται στὴν Θήρα καὶ τὴν Κρήτη, στοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους, βλ. *LGPNI*, s.v.

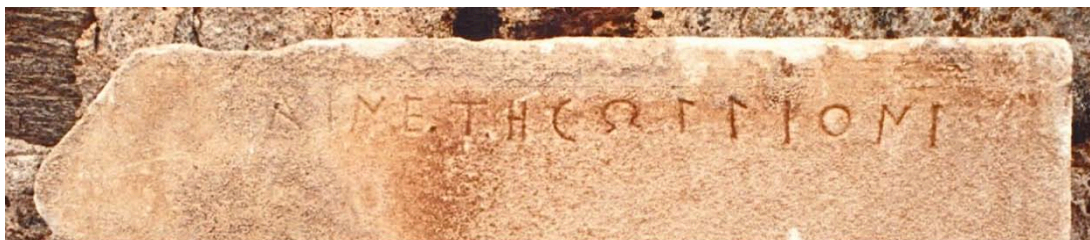
Ὁ Διομήδης Διομήδους καὶ ἡ σύζυγός του Καλλίπολις ἀνέθεσαν στὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὴν Ὑγίειαν πρὸς χάριν τοῦ υἱοῦ τους Διομήδους. Ἡ σχέση τοῦ Μνασέου μὲ τὰ ὑπόλοιπα πρόσωπα δὲν διευκρινίζεται. Ἴσως εἶναι δεῦτερο τέκνο, ἢ ἀδελφὸς ἐνὸς ἐκ τῶν δύο συζύγων, πιθανῶς τοῦ Διομήδους. Πρβλ. τὴν ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή ἀπὸ τὴν Νάξο, τοῦ 4ου/3ου αἰ. π.Χ.: [Α]χαιὸς καὶ Νικαρέτη καὶ Κτησ[- - ἀνέθ.]αν ὑπὲρ παίδων τε καὶ αὐτῶν.¹⁶

15. Ἡ ἐπιγραφή εἶναι χαραγμένη σὲ βάση ἀναθηματικοῦ μνημείου ποὺ βρέθηκε στὴν πλακόστρωση τοῦ νάρθηκα τῆς Καταπολιανῆς, βλ. Α. Κ. Ὀρλάνδος, Ἀδημοσίευτοι ἐπιγραφαὶ εὐρεθεῖσαι κατὰ τὴν Ἀναστήλωσιν τῆς Καταπολιανῆς Πάρου, *AE* 1975 [1976], Ἀρχαιολογικὰ Χρονικά, 10-11, ἀρ. 8: ἄρχοντος | Ἰσχολείδου | [Δημ]ητρίου· ζά[κο]ρος Διομήδης | [Δ]ιομήδου | θεοῖς.

16. Βούλα Ν. Μπαρδάνη, Ἐπιγραφές Νάξου ἀνέκδοτες, *HOPOΣ* 17-21 (2004-2009) 483-484, ἀρ. 1, εἰκ. 1.

Εικ. 1. Τὸ ἐπιτύμβιο μνημεῖο τοῦ Βο(υ)λλίωνος.

Εικ. 2. Τὸ ἐπιτύμβιο μνημεῖο τοῦ Βο(υ)λλίωνος· ἡ ἐπιγραφή.

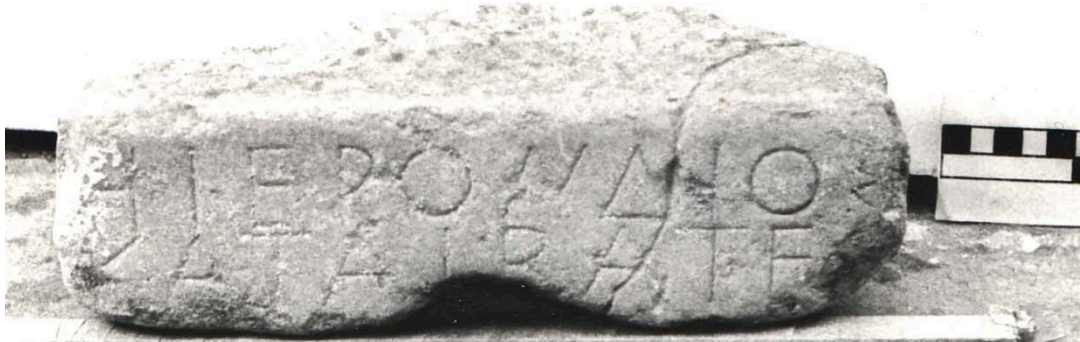
Εικ. 3. Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 2.

Εικ. 4. Ἡ ἄνω πλευρὰ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 2.

Εικ. 5. Ἡ ἐπιτύμβια στήλη τοῦ Εἰδοκρίτου καὶ τῆς οἰκογενείας του.

Εικ. 6. Ὅρος τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Καταιβάτου.

Εικ. 7. Ανάθεση στὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὴν Ὑγίειαν.

Εικ. 8. Ανάθεση στὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὴν Ὑγίειαν· ἡ ἐπιγραφή.